

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Průlom v trestní odpovědnosti právnických osob: Jak projít testem „veškerého úsilí“?

Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: Možnost zproštění trestní odpovědnosti právnických osob zavedením dostatečných preventivních opatření?

Dne 1. prosince 2016 nabyla účinnosti dlouho diskutovaná novela zákona č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (ZTOPO). Lze říct, že se jedná o nejvýznamnější novelu v rámci trestní odpovědnosti právnických osob od jejího zavedení v České republice. Stěžejní jsou zejména změny ve dvou oblastech - výrazné rozšíření katalogu trestných činů, za které může být právnická osoba trestně odpovědná, a změny týkající se přičitatelnosti trestného činu právnické osobě. Dále byl rozšířen okruh trestných činů, za které může být odpovědná i právnická osoba, která nemá sídlo v České republice a spáchala trestný čin v cizině, okruh trestných činů, kterých trestnost nezaniká účinnou lítostí, a okruh trestných činů vyloučených z promlčení.

Trestné činy, za které může být právnická osoba trestně odpovědná

Od zavedení trestní odpovědnosti právnických osob v České republice byla věcná působnost zákona omezena na taxativní výčet trestných činů uvedených v § 7 ZTOPO. Nová úprava rozšiřuje okruh trestných činů, za které může být právnická osoba odpovědná, na všechny trestné činy uvedené v trestním zákoníku (TZ), kromě výslovně vyloučených. Zatímco původní úprava obsahovala přesný výčet trestných činů, za které může být právnická osoba stíhána, nová úprava obsahuje přesný výčet trestných činů, za které právnická osoba stíhaná být nemůže. Jedná se hlavně o trestné činy, které právnická osoba spáchat nemůže a trestné činy úzce navázané na pachatele-fyzickou osobu. Právnická osoba tak nemůže být stíhána například za trestný čin zabití (§ 141 TZ), opuštění dítěte nebo svěřené osoby (§ 195 TZ) nebo opilství (§ 360 TZ). Zajímavé je, že ani podle novelizované právní úpravy však nebude možné právnickou osobu stíhat pro trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 TZ (dohody narušující hospodářskou soutěž, např. dohody konkurentů o určení ceny, o rozdělení trhu, atd). Podle tohoto ustanovení bude možné nadále stíhat pouze fyzickou osobu.

Přičitatelnost jednání právnické osobě

Podle úpravy účinné do konce listopadu 2016 se trestným činem spáchaným právnickou osobou rozuměl protiprávní čin spáchaný **jejím jménem** nebo v **jejím zájmu** nebo v **rámci její činnosti**. Novela zužuje toto vymezení na protiprávní činy spáchané **v zájmu** právnické osoby nebo **v rámci**

její činnosti, nikoliv však spáchané jejím jménem. Dále je také zúžen okruh osob, kterých jednání je možno právnické osobě přičítat, na níže uvedené:

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba **ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby**,
- b) **osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby**, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c).

Klíčovou změnou je zavedení možnosti vyvinění se z trestní odpovědnosti na případy jednání **všech** výše uvedených osob. Podle dřívější úpravy bylo možné, aby právnické osobě nebylo přičítáno jednání zaměstnance v situaci, pokud právnická osoba měla provedena dostatečná preventivní a kontrolní opatření. Tato úprava byla kritizována jako nevyhovující vzhledem na nemožnost vyvinění i v případech zjevného individuálního pochybení jiných jednotlivců. Uvedená konstrukce odpovědnosti právnických osob byla často v praxi interpretována jako objektivní trestní odpovědnost právnické osoby, a z toho důvodů rovněž kritizována pro rozpor s Listinou základních práv a svobod.

Novela tedy umožňuje právnické osobě zprostit se trestní odpovědnosti, pokud **„vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat“**, aby spáchání protiprávního činu výše uvedenými osobami zabránila. Tato změna poskytuje právnickým osobám možnost předcházet vzniku trestní odpovědnosti v případě excesů fyzických osob preventivními opatřeními, zejména zavedením dostatečných compliance programů. K vyvinění právnické osoby však nebude postačovat, pokud právnická osoba přijme opatření pouze formálně, ale nezabezpečí jejich faktické naplňování, kontrolu a monitorování jejich porušování.

Jako problematická může být vnímána neexistence závazných pravidel pro vytvoření programů, které by naplňovaly kritérium „veškerého úsilí, které možno spravedlivě požadovat“. V zahraničí podobné metodiky existují například ve Velké Británii nebo ve Španělsku

Zánik trestní odpovědnosti účinnou lítostí

Výčet trestných činů, při kterých trestní odpovědnost právnické osoby **nezaniká** účinnou lítostí by rozšířen o trestné činy pletich v insolvenčním řízení (§ 226 TZ), porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) TZ, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 3 nebo 4 TZ, pletich při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 odst. 1 písm. b) nebo c) TZ a pletich při veřejné dražbě podle § 258 odst. 1 písm. b) nebo c) TZ. Před novelou byl výčet limitován na trestné činy spojené s korupcí - přijetí úplatku (§ 331 TZ), podplacení (§ 332 TZ) a nepřímého úplatkářství (§ 333 TZ).

Co je pro právnické osoby důležité

Právnické osoby by si měly uvědomit, že preventivní a kontrolní mechanismy implementované ve společnosti budou hrát významnou roli v tom, zda se právnická osoba bude moci vyvinut z trestní odpovědnosti. Přitom nelze spoléhat na formální opatření, ale na to, jak jsou v praxi dodržovány a vnímány. Pokud právnická osoba toleruje porušování interních předpisů, tyto s největší pravděpodobností testem „veškerého úsilí“ neprojdou.

Jaroslava Kračúnová,
advokátka, vedoucí týmu forenzních právních služeb

Radka Babjaková,
advokátní koncipientka, členka týmu forenzních právních služeb

[Ambruz & Dark Deloitte Legal s.r.o., advokátní kancelář](#)

Karolinská 654/2
186 00 Praha 8

Tel.: +420 246 042 100

Fax: +420 246 042 030

e-mail: legalcz@deloittece.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)